

Bjarni Guðmundsson, cand .act.
Tryggingastærðfræðingur
TBG ehf. – Skipholti 35
105 Reykjavík

Tryggingafræðileg athugun

Lífeyrissjóður bankamanna - 31.12.2008
Aldursdeild

Bjarni Guðmundsson, cand.act.
Tryggingastærðfræðingur
TBG ehf Skipholti 35
105 Reykjavík

2009-03-12

Til stjórnar og framkvæmdastjóra
Lífeyrissjóði bankamanna

Inngangur

Eftirfarandi tryggingafræðileg athugun á stöðu Aldursdeildar Lífeyrissjóðs bankamanna í lok árs 2008 er unnin að beiðni stjórnar sjóðsins í samræmi við ákvæði 5. greinar samþykktta sjóðsins.

Deildin hét áður Stigadeild, og var tryggingafræðileg athugun hennar síðast gerð miðað við stöðu í lok árs 2007. Breyttar reglur um réttindaöflun samþykktir tóku gildi hinn 1.janúar 2008 og var réttindaöflun þá breytt úr jafnri réttindaöflun í aldursháða. Samhliða öðluðust þeir sjóðfélagar sem greitt höfðu til stigadeildar í lok árs 2007 rétt til greiðslu til séreign sem nam mismun á meðaltali aldurstengdrar réttindaöflunar á árabílinu 25 til 64 ára. Greiðslur til þeirra sem skilað höfðu inn gildum umsóknum fóru fram seinni hluta árs 2008, en enn er áætlað að eftir sé að greiða rúmar 200 milljónir til séreignar.

Athugunin er gerð í samræmi við ákvæði l. 129/1997, ákvæði reglugerðar 391/1998 og leiðbeinandi reglur Félags íslenskra tryggingastærðfræðinga um framkvæmd tryggingafræðilegra athugana frá árinu 2002.

Réttindaákvæði

Réttindi sjóðfélaga til lífeyris og skylda þeirra til greiðslu iðgjalda til sjóðsins fara eftir ákvæðum samþykktta sem afgreiddar voru á fundi sjóðfélaga í 20. september 2007.

Lífeyrisréttindi sem aldursdeild veitir eru ævilangur ellilífeyrir frá 67 ára aldri, örorkulífeyrir ef sjóðfélagi verður ófær um að gegna starfi því er veitt hefur honum aðild að sjóðnum og örorka er metin amk. 40%, makalífeyrir til maka sem sjóðfélagi lætur eftir sig við andlát, og barnalífeyrir vegna fráfalls sjóðfélaga eða tóku örorkulífeyris. Makalífeyrir er greiddur í tvö ár, eða meðan yngsta barn sem sjóðfélagi hafði á framfæri er undir 23 ára aldri eða ef maki sjóðfélaga er öryrki.

Réttindi sem áunnin voru í stigadeild eru varðveitt óbreytt í aldursdeild.

Lífeyrisréttindi sem aflað er eftir breytingu samþykktta 1.janúar eru ráðast af því iðgjaldi sem greitt er inn til sjóðsins og aldursbundnum réttindatöflum. Lífeyrisréttindi eru verðtryggð miðað við vísitölu neysliverðs. Uppfylli sjóðfélagi skilyrði um iðgjaldgreiðslur er við ákvörðun örorku- og makalífeyrisréttar miðað við þau réttindi sem sjóðfélagi hefði aflað ef hann hefði greitt til sjóðsins fram til 67 ára aldurs.

Ofangreind ágríp samþykkt er ekki tæmandi og er um fyllri upplýsingar vísað til 3. og 4. greinar um aðild að sjóðnum, 18. - 20. greinar um iðgjöld og grundvöll lífeyrisréttinda, um 21. - 24. greinar samþykktar varðandi skilyrði fyrir rétti til töku lífeyris og réttindaákvæði og til 25. greinar um geymd réttindi. Um breytingu réttindakerfis og útgreiðslu til séreignar er fjallað í 27. grein.

Gögn

Helstu gögn sem stuðst hefur verið við eru:

- 1) Upplýsingar um einstaka lífeyrisþega og greiðslur til þeirra í desember 2008.
- 2) Fyrir aðra sjóðfélaga stigadeildar var fengin skrá um öflun lífeyrisréttinda á hverju ári. Fyrir alla sjóðfélaga fengust upplýsingar um fæðingarár og mánuð og kyn.

Gagna þessara var aflað af starfsmönnum sjóðsins úr réttindabókhaldi lífeyrissjóðsins og launakerfum.

Reikniforsendur og aðferðir við mat skuldbindinga

Með reglugerð 391/1998 er kveðið á um staðlaðar forsendur sem nota skal við tryggingafræðilegar athuganir lífeyrissjóða.

Staðalforsendur um lífs- giftingar- og örorkulíkur eru skv. reiknigrunni sem gefinn hefur verið út af Félagi Íslenskra Tryggingastærðfræðinga. Notaðar eru íslenskar dánar- og eftirlifendatölur byggðar á reynslu árána 2001-2005 sem félagið hefur gefið út. Giftingarlíkur og meðalaldur maka og tölur um fjölda barna eru byggðar á upplýsingum úr þjóðskrá og varðandi örorku er miðað við meðaltal örorkutíðni íslenskra lífeyrissjóða. Heimilt er að víkja frá staðalforsendum ef tryggingafræðingur telur að aðrar forsendur eiga betur við aðstæður í viðkomandi lífeyrissjóði.

Forsendur eru í samræmi við staðalforsendur ársins, nema hvað varðar örorkuforsendur en þar hefur verið notuð 40% lækkun á meðaltal íslenskra lífeyrissjóða vegna góðrar örorkureynslu í sjóðnum. Reikniforsendur eru óbreyttar frá fyrra ári.

Kostnaður skal skv. reglugerð 391/1998 metinn á grundvelli meðaltals kostnaðar sjóðsins árin 2006-2008, uppfærðum til verðlags í lok árs 2008.

Rekstrarkostnaði deildarinnar er síðan skipt milli áfallinna og heildarskuldbindinga í hlutfalli við skuldbindingar og iðgjöld.

Gert er ráð fyrir 3,5% ávöxtun.

Skuldbindingar eru metnar í tvennu lagi. Annars vegar eru metnar áfallnar skuldbindingar, þ.e. þær skuldbindingar sem sjóðurinn hefur þegar tekið á sig vegna áunninna réttinda sjóðfélaga, og hins vegar framtíðarskuldbindingar sjóðsins, sem eru þær skuldbindingar sem falla munu á sjóðinn vegna þeirra iðgjalda sem ætlað er að berist sjóðnum frá þeim sjóðfélögum sem taldir eru virkir er athugun fór fram. Virkir sjóðfélagar í stigadeild eru skilgreindir sem þeir einstaklingar sem greiddu til sjóðsins á árinu.

Samanlagt eru áfallnar- og framtíðarskuldbindingar heildarskuldbinding sjóðsins vegna lífeyrisgreiðslna.

Við mat áfallinna skuldbindinga er fyrir lífeyrisþega miðað við úrskurðaðan lífeyri í

desember 2008 og fyrir aðra sjóðfélaga reiknað hverjar verða muni lífeyrisgreiðslur til þeirra samkvæmt samþykktum sjóðsins miðað við þegar áunnin réttindi. Þegar heildarskuldbinding er reiknuð er miðað við allir sem taldir eru til virkra sjóðfélaga verði það áfram þar til starfi lýkur vegna aldurs, örorku eða andláts.

Lífeyrisaldur er settur 67 ár fyrir virka sjóðfélaga, eða aldur sjóðfélaga sé hann hærri, og aldur reiknaður sem aldur á nálægasta afmælisdag.

Mat eigna

Endurmat eigna sjóðsins með fastar tekjur miðað við 3,5% ávöxtunarkröfu var unnið af umsýjaraðilum verðbréfakerfis sjóðsins.

Niðurstöður

Miðað við fyrrgreindar aðferðir og forsendur eru helstu niðurstöður sem hér segir (fjárhæðir í milljónum) :

	Áfallnar	Framtíðar	Heildar
Eignir			
Bókfærð eign	10.230,7		10.230,7
Endurmat	-95,6		-95,6
Fjárfestingarkostnaður	515,8		515,8
Iðgjöld		25.819,8	25.819,8
Samtals	10.650,9	25.819,8	36.470,7
Skuldbindingar			
Ellilífeyrir	10.315,6	20.327,2	30.642,8
Örorkulífeyrir	1.179,9	3.022,1	4.202,0
Makalífeyrir	475,6	1.051,4	1.527,0
Barnalífeyrir	2,2	157,4	159,6
Dánarbætur	166,6		166,6
Rekstrarkostnaður	90,0	373,4	463,4
Samtals	12.229,9	24.931,5	37.161,4
Eign umfram skuldb.	-1.579,0	888,3	-690,7
Hlutfall skuldb.	-12,9%	3,6%	-1,9%

Samkvæmt ákvæðum l. 129/1997 er lífeyrissjóðum skylt að grípa til aðgerða ef mismunur eigna og skuldbindinga reiknast meira en 10% við tryggingafræðilega

athugun, eða hefur verið yfir 5% í fimm ár samfleytt. Á árinu 2008 hafa vikmörk þessi verið rýmkuð tímabundið. Staða deildarinnar er því innan marka laga 129/1997.

Í lok árs 2007 var staða deildarinnar neikvæð um 6,3%, sem orsakaðist af miklum halla á framtíðarréttindaöflun, sem nú með upptöku aldursháðrar réttindaöflunar hefur breyst í jákvæða stöðu.

Virðingarfyllst,

Bjarni Guðmundsson

Fylgiskjal 1 - Aldursdeild Lífeyrissjóðs bankamanna - tryggingafræðileg athugun 2008**Yfirlit um réttindi sjóðfélaga - óvirkir sjóðfélagar****Aldursdeild**

Áunnin lífeyrisréttindi		karlar	konur	Alls
16-	Fjöldi	2	2	4
	Meðal aldur	19,00	19,00	19,00
	Áunninn réttur	531	794	662
20-	Fjöldi	661	248	909
	Meðal aldur	26,21	26,12	26,19
	Áunninn réttur	3.150	3.319	3.196
30-	Fjöldi	948	431	1379
	Meðal aldur	33,74	34,03	33,83
	Áunninn réttur	6.643	13.451	8.771
40-	Fjöldi	757	298	1055
	Meðal aldur	44,25	43,87	44,14
	Áunninn réttur	8.415	18.966	11.396
50-	Fjöldi	289	82	371
	Meðal aldur	53,37	53,41	53,38
	Áunninn réttur	9.945	21.903	12.588
60-	Fjöldi	54	26	80
	Meðal aldur	62,20	62,58	62,33
	Áunninn réttur	14.882	53.026	27.279
67-	Fjöldi	20	8	28
	Meðal aldur	75,80	77,38	76,25
	Áunninn réttur	6.787	3.549	5.862
Fjöldi		2731	1095	3826
Meðal aldur		37,77	37,33	37,64
Áunninn réttur		6.798	14.134	8.898

2007

Fjöldi	972	2528	3500
Meðalaldur	37,24	37,38	37,34
Meðalstig	5,749	2,734	3,571

Fylgiskjal 2 - Aldursdeild Lífeyrissjóðs bankamanna - tryggingafræðileg athugun 2008

Yfirlit um réttindi sjóðfélaga - virkir sjóðfélagar

Aldursdeild

Áunnin lífeyrisréttindi		karlar	konur	Alls
16-	Fjöldi	6	16	22
	M.aldur	18,67	18,88	18,82
	Áunninn réttur	1.572	2.105	1.960
	Iðgjöld 2008	47.285	62.357	58.246
20-	Fjöldi	273	483	756
	M.aldur	25,53	24,65	24,97
	Áunninn réttur	16.612	10.975	13.011
	Iðgjöld 2008	372.587	223.964	277.634
30-	Fjöldi	374	381	755
	M.aldur	34,26	34,14	34,20
	Áunninn réttur	67.492	37.113	52.162
	Iðgjöld 2008	988.638	461.405	722.577
40-	Fjöldi	215	366	581
	M.aldur	43,78	44,28	44,09
	Áunninn réttur	99.368	52.727	69.987
	Iðgjöld 2008	1.098.655	457.522	694.774
50-	Fjöldi	130	194	324
	M.aldur	54,38	53,85	54,06
	Áunninn réttur	116.105	57.897	81.252
	Iðgjöld 2008	1.050.457	437.779	683.607
60-	Fjöldi	40	43	83
	M.aldur	62,83	62,35	62,58
	Áunninn réttur	59.422	57.552	58.453
	Iðgjöld 2008	643.871	351.315	492.306
67-	Fjöldi	5	3	8
	M.aldur	68,00	69,00	68,38
	Áunninn réttur	27.591	23.069	25.895
	Iðgjöld 2008	558.987	266.535	449.317
Fjöldi		1043	1486	2529
Meðal aldur		37,61	36,85	37,16
Áunninn mánaðarlegur réttur		65.924	35.363	47.967
Iðgjöld 2008		837.076	372.312	563.988

2007

Fjöldi	1058	1517	2575
M.aldur	36,63	35,94	36,23
Meðal stig áunnin	24.481	13.722	18.143
Meðal stig 2007	5.540	2.366	3.670

Fylgiskjal 3 - Aldursdeild Lífeyrissjóðs bankamanna - tryggingafræðileg athugun 2008

Yfirlit um lífeyrisþega - aldursdeild

		karlar	konur	Alls
Elli lífeyrir	Fjöldi	18	7	25
	Meðalaldur	72,28	70,43	71,76
	Meðallífeyrir	106.586	51.961	91.291
Órorku-lífeyrir	Fjöldi	3	20	23
	Meðalaldur	56,67	52,55	53,09
	Meðallífeyrir	39.501	63.174	60.086
Maka-lífeyrir	Fjöldi	1	5	6
	Meðalaldur	52,00	55,20	54,67
	Meðallífeyrir	82.877	101.230	98.171
Barna-lífeyrir	Fjöldi	2	2	4
	Meðalaldur	18,50	15,50	17,00
	Meðallífeyrir	12.182	12.182	12.182

2007

		karlar	konur	Alls
Elli lífeyrir	Fjöldi	14	5	19
	Meðalaldur	71,64	70,80	71,42
	Meðallífeyrir	96.304	30.902	79.093
Órorku-lífeyrir	Fjöldi	3	18	21
	Meðalaldur	47,33	52,22	51,52
	Meðallífeyrir	96.020	55.206	61.036
Maka-lífeyrir	Fjöldi	1	4	5
	Meðalaldur	51,00	53,25	52,80
	Meðallífeyrir	71.973	108.302	101.036
Barna-lífeyrir	Fjöldi	2	2	4
	Meðalaldur	17,50	14,50	16,00
	Meðallífeyrir	11.508	11.508	11.508

Fylgiskjal 4 - Aldurs Lífeyrissjóðs bankanna - tryggingafræðileg athugun 2008

Tryggingafræðileg athugun lok árs 2008 - lífslíkur 2001-2005 - 60% af íslenskum örorkulíkum

									Áfallnar	Framtíðar	Heildar
Eignir									10.230,7		10.230,7
Fjárf.gjöld									-95,6		-95,6
Endurmat									515,8		515,8
lögjöld										25.819,8	25.819,8
Samtals									10.650,9	25.819,8	36.470,7
	e.lífeyrir	ö.lífeyrir	m.lífeyrir	b.lífeyrir	líf.þegar	óvirkir	virkir	aðrir en Lt	Áfallnar	Framtíðar	Heildar
Elli	260,0	174,2			321,8	2.189,5	7.804,3	9.993,8	10.315,6	20.327,2	30.642,8
Örorku		150,4			181,7	231,1	767,1	998,2	1.179,9	3.022,1	4.202,0
Maka	10,3	3,0	28,2		68,0	83,0	324,6	407,6	475,6	1.051,4	1.527,0
Barna				1,7	2,2	0	0	0,0	2,2	157,4	159,6
Dánarb						60,2	106,4	166,6	166,6		166,6
Kostnaður									90,0	373,4	463,4
	270,3	327,6	28,2	1,7	573,7	2.563,8	9.002,4	11.566,2	12.229,9	24.931,5	37.161,4
									-1.579,0	888,3	-690,7
									-12,9%	3,6%	-1,9%

Fylgiskjal 5 - Aldursdeild Lífeyrissjóðs bankamanna - tryggingafræðileg athugun 2008

Tryggingafræðileg athugun lok árs 2008 - lífslíkur 2001-2005 - 100% af íslenskum örorkulíkum (staðalforsendur 2008)

	Áfallnar	Framtíðar	Heildar
Eignir	10.230,7		10.230,7
Fjárf. gjöld	-95,6		-95,6
Endurmat	515,8		515,8
lðgjöld		25.271,7	25.271,7
Samtals	10.650,9	25.271,7	35.922,6

	e. lífeyrir	ö. lífeyrir	m. lífeyrir	b. lífeyrir	líf. þegar	óvirkir	virkir	aðrir en í.t.	Áfallnar	Framtíðar	Heildar
Elli	260,0	174,2			321,8	2.189,5	7.804,3	9.993,8	10.315,6	19.885,8	30.201,4
Örorku		150,4			181,7	375,7	1.249,0	1.624,7	1.806,4	4.921,3	6.727,7
Maka	10,3	3,0	28,2		68,0	83,0	324,6	407,6	475,6	1.073,9	1.549,5
Barna				1,7	2,2	0	0	0,0	2,2	212,0	214,2
Dánarb.						60,2	106,4	166,6	166,6		166,6
Kostnaður									92,2	371,2	463,4
	270,3	327,6	28,2	1,7	573,7	2.708,4	9.484,3	12.192,7	12.858,6	26.464,2	39.322,8
									-2.207,7	-1.192,5	-3.400,2
									-17,2%	-4,5%	-8,6%

Fylgiskjal 6 - Aldursdeild Lífeyrissjóðs bankamanna - tryggingafræðileg athugun 2008

Framreikningur á tryggingafræðilegri athugun - 2007 - aldursdeild

Tryggingafræðileg athugun til framreiknings:
Athugun miðað við lok 2007-12, eftir færstu til séreignar og
breytingu samþykktá 1.1.2008

Ár:	2007 mán			Framreiknað til loka:			Niðurstaða athugunar		
	Ár	2008 mán	12	Ár	2008 mán	12	Ár	2008 mán	12
Visitala:			281,8	Visitala:		327,9			
				Lengd tímabils, mán		12			
				Lífeyrir	E	18,4			
					Ö	19,2			
					M	4,4			
					B	0,6	0,0		
				lögjöld		1456,9	1.456,9		
				Meðalvisitala tímabils			299,6		
	Ánnið	Framtíð	Heildar	Ánnið	Framtíð	Heildar	Ánnið	Framtíð	Heildar
Eignir	8.459,2		8.459,2	Eignir+endurm*	12.413,0	12.413,0	Eignir	10.230,7	10.230,7
Fjárf.gjöld	-72,9		-72,9	Fjárf.gjöld	-84,8	-84,8	Fjárf.gjöld	-95,6	-95,6
Endurmat	540,1		540,1			0,0	Endurmat	515,8	515,8
lögjöld		22.434,9	22.434,9	lögjöld		22.434,9	lögjöld		25.819,8
Samtals	8.926,4	22.434,9	31.361,3	Samtals	12.328,2	22.434,9	34.763,1	Samtals	10.650,9
									25.819,8
									36.470,7
	Ánnið	Framtíð	Heildar	Ánnið	Framtíð	Heildar	Ánnið	Framtíð	Heildar
Ellilífeyrir	7.437,1	17.581,1	25.018,2	Ellilífeyrir	10.207,4	17.581,1	27.788,5	Ellilífeyrir	10.315,6
Örorkulífeyrir	924,6	2.760,9	3.685,5	Örorkulífeyrir	1.291,8	2.760,9	4.052,7	Örorkulífeyrir	1.179,9
Makalífeyrir	510,6	1.161,8	1.672,4	Makalífeyrir	694,0	1.161,8	1.855,8	Makalífeyrir	3.022,1
Barnalífeyrir	2,2	103,8	106,0	Barnalífeyrir	9,5	103,8	113,3	Barnalífeyrir	4.202,0
Kostnaður	51,8	301,6	353,4	Kostnaður	89,2	322,0	411,2	Kostnaður	642,2
Samtals	8.926,3	21.909,2	30.835,5	Samtals	12.291,9	21.929,6	34.221,5	Samtals	1.051,4
									1.693,6
									159,6
									411,2
									37.109,2
Mismunur	0,1%	525,7	525,8	Mismunur	36,3%	505,3	541,6	Mismunur	-1.579,0
	0,0%	2,4%	1,7%		0,3%	2,3%	1,6%		888,3
									-638,5
									-12,9%
									3,6%
									-1,7%

Fylgiskjal 8 - Lífeyrissjóðurinn bankanna; Aldursdeild; - tryggingafræðileg athugun 2008

Breyting á stöðu sjóðfélaga

Var 07	Flokkur	Verður 08				Virkir	Andlát 08	Andlát áður ótílk		Brottfall	Samtals	Staða 2007
		Virkir	Geymd	Ellilífeyrir	Örorkulífeyrir			áður ótílk	Brottfall			
	Virkir	2.194	372	4	1		0	0	4	2.575	2.575	
	Geymd	36	3.452	3	3		3	0	3	3.500	3.500	
	Ellilífeyrir	0	0	18	0		1	0	0	19	19	
	Örorkulífeyrir	0	2	0	19		0	0	0	21	21	
	Nýir	299	0	0	0							
	Í lok árs	2.529	3.826	25	23							

Fjöldi maka og barnlífeyrisþega og breytingar 2008

Barna- og makalífeyrisþegar

	Lok 2007	Frá fyrra ári	Nýir	Andlát	Andlát áður ótílk	Brottfall	Í lok árs	
Barna	4	4	0	0	0	0	0	4
Maka	5	4	2	0	0	1	1	6